

Soort 'Google maps', maar dan met water, droogte en hittestress

Klimaatatlas maakt kennis openbaar

Ongeveer één op de drie gemeenten in Nederland heeft inmiddels de beschikking over een klimaatatlas. Daarmee is een landelijke uitrol van dit toegankelijke informatieplatform nog ver weg. Dat beseffen ook adviseur stedelijk water Cees-Anton van den Dool en business developer Mees Rijs van Nelen & Schuurmans, de partij die de klimaatatlas op de markt bracht. „Iedereen meekrijgen is niet realistisch maar we zien een forse groei. Partijen zoeken elkaar op om samen te werken. Dat is alleen maar goed.”

■ Kaarten spelen een prominente rol in de klimaatatlas.

Wie bij de term klimaatatlas denkt aan een fraai boekwerk, boordevol gekleurde kaarten, komt bedrogen uit. Maar eigenlijk ook weer niét. De klimaatatlas mag dan weliswaar een digitaal product zijn: kaarten spelen er wel degelijk een prominente rol. Cees-Anton was nauw bij de introductie van de klimaatatlas betrokken. „Dat is nu ruim twee jaar geleden. Nelen & Schuurmans is een wateradvies- en ict-bureau. Eén van die it-producten is het informatieportaal Lizard, waar allerlei informatie over watersystemen wordt ontsloten. Lizard wordt vooral gebruikt voor operationeel waterbeheer. We zochten daarnaast een laagdrempelig platform, dat zich volledig richt op klimaatadaptatie. Dat moest gericht zijn op beleidsmedewerkers maar ook op raadsleden én op de burger. We wilden op een eenvoudige, simpele manier informatie beschikbaar maken en communiceren. Dat werd de klimaatatlas: een website waarop we kaarten zichtbaar maken, een laagdrempelig geo-informatieplatform als het ware. Zie het als

een soort Google Maps, maar dan met water, hittestress, droogte en dergelijke.”

Intensiteit en frequentie

Met de klimaatatlas wordt ingespeeld op de toenemende intensiteit en frequentie van buien. „Het hele klimaatadaptatiebeleid is gericht op het voorkomen van problemen in de toekomst”, weet Rijs. „Daar zijn niet alleen de gemeenten verantwoordelijk voor.” Consultants van Nelen & Schuurmans maken de modellen en kunnen daarbij gebruik maken van de 3Di-technologie. „Dat is een van de nieuwste hydrologische modelinstrumenten, waar we zelf aan mee hebben ontwikkeld.” De eerste gebruiker van de klimaatatlas meldde zich al snel, het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier. Karel Bruin-Baerts, projectleider Ruimtelijke Adaptatie bij de afdeling Watersystemen van Hollands Noorderkwartier weet nog wel hoe het balletje ging rollen. „Wij worden als waterbeheerder gezien als de kennisdrager in ons werkgebied. Wij zochten naar een manier waarmee we die kennis op een goede manier uit konden dragen. Wij beschikken dan wel over onwijs veel kennis van het functioneren van watersystemen, verpakt in rapporten en ruwe data, maar dit biedt nog niet de gewenste informatie en inzicht. We wilden, ook in het kader van het Delta-plan, méér met onze kennis naar buiten komen. De klimaatatlas bleek daarbij een goede ondersteuning te zijn. Die biedt ons de kans om tot op een hoog detailniveau kennis te delen én tegelijk een stuk eenduidigheid te creëren.”

In het Hollands Noorderkwartier is men nog altijd erg bij met de klimaatatlas. „We zien het als een platform om het proces te versnellen”, licht Bruin-Baerts toe. „Door de juiste informatie laagdrempelig beschikbaar te stellen bieden we de gelegenheid om een goed gesprek te hebben en urgentie en bewustwording te vergroten. We hebben heel veel kaartlagen toegevoegd. Het visueel maken van de data werkt veel beter dan het schrijven van hele lange brieven.” In Noorderkwartier werkt men als onderlinge overheden ook al enige tijd actief samen in het vergroten van het robuustheid van het watersysteem. Ook nu om de opgaves van de klimaatsverandering aan te pakken wordt als vanzelfsprekend de samenwerking gezocht en faciliteert de waterbeheerder dit zoveel mogelijk. De gemeenten, maar ook andere partijen maken gebruik van de informatie. Dat zijn allemaal openbare gegevens.

De klimaatatlas voor het Hollands Noorderkwartier is echter nog niet uitontwikkeld. „We willen op nog meer thema's informatie beschikbaar stellen. Waterveiligheid volgt bijvoorbeeld nog. Maar de klimaatatlas is voor ons een hele mooie ontsluiting van de kennis die we hebben. Wij zeggen ook altijd dat dit niet de stresstest is. Dat is het gesprek dat je hierná met elkaar gaat hebben over de kwetsbaarheden voor klimaatsverandering”

Samenwerken

De grootste partij die tot dusverre met de klimaatatlas werkt is de provincie Zuid-Holland, samen met de zeven Zuid-Hollandse waterschappen. Daar is de atlas in één keer gemaakt voor alle 60 gemeenten in de provincie. Programmamanager adaptieve delta Astrid de Wit legt uit waarom provincie en waterschappen hierin samen het voortouw hebben genomen: „Wij vinden het belangrijk de eerste stap te zetten, in kaart te brengen waar de kwetsbare plekken in onze gebieden liggen. We weten dat de gemeenten, hoe verschillend ze ook zijn, graag al op voorhand de juiste informatie hebben. Die willen de bui voor zijn. Met behulp van de atlas en het bijbehorende rekenmodel geven we hen nu een mooie eerste opstap.” Er wordt in Zuid-Holland dus breed samengewerkt. „Wij zorgen ervoor dat niet iedereen zelf het wiel hoeft uit te vinden door er één opdracht van te maken”, stelt De Wit. Die opdracht is in januari van dit jaar verstrekt. In mei werden de resultaten gepresenteerd.

De provincie Zuid-Holland beseft hoe kwetsbaar ze is voor klimaatveranderingen. „We hebben het meest verstedelijkte gebied van Nederland én een lange kustlijn”, weet De Wit. „Waterschade is dan wel het meest voelbaar: we willen ook andere onderwerpen in onze set hebben. Denk aan bodemdaling en droogte.” De kaarten in de klimaatatlas typeert ze als 'erg gebruiksvriendelijk'. „Ze zijn op een begrijpelijke manier weergegeven en je kunt tot op straatniveau inzoomen. Bovendien is het mogelijk om kaartlagen met elkaar te combineren. Nu moeten we die kaarten ook écht gaan gebruiken.”

„Vooral onze eerste klanten hebben echt lef getoond door alle analyses openbaar beschikbaar te maken”

Groei

Bij Nelen & Schuurmans is men uiteraard blij met het enthousiasme. „Vooral onze eerste klanten hebben echt lef getoond door alle analyses openbaar beschikbaar te maken. Dit heeft de abstracte discussies over klimaatadaptatie in één keer concreet gemaakt voor alle partijen. Op dit moment maken 132 gemeenten gebruik van onze, zeer nauwkeurige, klimaatatlas. Die zitten verspreid door heel het land: van Almere tot Zutphen.” Rijs voorziet nog wel een verdere groei. „Het zou mooi zijn als je een uniform beeld van het hele land kunt geven. Een waterdruppel stoort zich nu eenmaal niet aan bestuurlijke grenzen. We zien dat allerlei partijen hier nu mee bezig zijn maar het is geen 'one size fits all'. De rijksoverheid wil ook niets op gaan leggen, al wordt het uitvoeren van een stresstest eind 2019 wél verplicht voor lokale overheden. Wateroverlast is op zich een heel latente pijn. Sommige gemeenten hebben die overlast al wel ervaren, anderen nog niet. Een rioolbeheerder weet als het goed is wel waar de kwetsbare plekken zitten. Met 3Di kun je in een computermodel een bui laten vallen en zien wat de gevolgen zijn. En er dan bijvoorbeeld nóg een zwaardere bui overheen doen.”

■ Feestelijke presentatie van de klimaatatlas.